

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI

Kalvarijų g. 1, Vilnius. Tel. (+370 5) 2754241, el. p. info@architekturumai.lt, www.architekturumai.lt
Atsiskaitomoji sąskaita LT50 7044 0600 0606 7130 AB SEB, kodas 70440. Įstaigos kodas 301111540

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius, vykdydamas savo pareigas, turi teisę reikalauti nedelsiant pateikti informaciją, medžiagą ir dokumentus, būtinus savo funkcijoms atlikti, įstatymų nustatyta tvarka susipažinti su valstybės, tarnybos, komercinė ar banko paslaptį sudarančiais dokumentais, taip pat dokumentais, kuriuose yra informacijos apie įstatymų saugomus asmens duomenis.

Dėl pirmiau nurodytų aplinkybių, paduodamas skundą Seimo kontrolieriui, pareiškėjas supranta ir sutinka, kad visi jo pateikti ir (arba) iš kitų šaltinių surinkti skundo tyrimui reikalingi asmens duomenys bus tvarkomi ir (arba), esant reikalui, perduodami tretiesiems asmenims, t. y., kitoms atsakingoms institucijoms ir įstaigoms, siekiant efektyviai išspręsti pareiškėjo skunde keliamus klausimus ir apginti jo pažeistas teises arba laisves. Pareiškėjas bet kuriuo momentu turi teisę atšaukti sutikimą dėl savo asmens duomenų tvarkymo.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui

2024-03-06 Nr. S24/03/69

Gedimino pr. 56, LT-01110 Vilnius

El. p.: ombuds@lrski.lt

Tel. 8 706 65105, nemokamas telefonas 8 800 22100

SKUNDAS

2024-03-06

Dėl Vilniaus miesto savivaldybės mero 2024-02-12 potvarkio Nr. 955-208/24 „Dėl papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijų tvirtinimo“

Lietuvos architektų rūmai (toliau – **Rūmai ar Pareiškėjas**) susipažinę su Vilniaus miesto savivaldybės mero 2024-02-12 potvarkiu Nr. 955-208/24 „Dėl papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijų tvirtinimo“ (toliau – **Potvarkiu**) ir vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punktu kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių (toliau – **Kontrolierių**) dėl šiuo Potvarkiu nustatomų perteklinių, teisės aktuose nereglamentuojamų ir nenumatytų procedūrų skirtų asmenims, siekiantiems gauti statybą leidžiantį dokumentą ir (ar) leidimą šalinti medžius. Potvarkis ir didelė dalis jame suformuluotų nuostatų ir reikalavimų akivaizdžiai viršija savivaldybės merui teisės aktais priskirtą kompetenciją statybos ir teritorijų planavimo srityje ir gali būti prilyginta piktnaudžiavimui valdžia dėl žemiau išdėstytų priežasčių:

- Potvarkiu nustatomos ir diegiamos naujos statinio projekto rengimo ir viešinimo procedūros, nenumatytos Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos želdynų įstatyme ir (ar) kituose įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, skatinamas teisinis partikuliarizmas***

Atkreipiame dėmesį, kad rekomendacijų, kaip neprivalomojo pobūdžio poįstatyminio reguliavimo tikslas - pasiūlyti gerąją teisės aktų taikymo praktiką, didinti atliekamų procedūrų kokybę, užtikrinti jų atitiktį įstatymams ir poįstatyminiams teisės aktams. Vis dėlto, **rekomendacijomis negali būti kuriami nauji reikalavimai ar nustatomos papildomos procedūros.** Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad

konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo ar sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su nustatytuoju įstatyme ir nebūtų grindžiamos įstatymo normomis (*Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d., 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. birželio 22 d., 2013 m. lapkričio 6 d., 2013 m. gruodžio 11 d. nutarimai*). Lygiai taip pat ir neprivalomojo pobūdžio rekomendacijomis negali būti nustatomi nauji reikalavimai ar procedūros, nenumatytos įstatymuose ar poįstatyminiuose teisės aktuose. Negana to, viešojo administravimo subjekto teisė ir (ar) pareiga rengti rekomendacijas turi būti aiškiai įvardinta aukštesnės galios teisės aktuose (pvz.: *Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijos¹ numatytos Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 14 straipsnio 8 dalyje, Vilniaus senamiesčio tvarkybos rekomendacijas² savivaldybė įgaliota tvirtinti vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 26 punktu ir t. t.*).

Primename, kad želdinių kirtimo, pašalinimo ar intensyvaus genėjimo tvarka ir kompensavimas detalai reglamentuojami Lietuvos Respublikos želdynų įstatymu. Potvarkyje aprašytos procedūros iškreipia ir siekia pakeisti šį reguliavimą ir **akivaizdžiai formuluoja alternatyvu, Želdynų įstatyme nustatytajam, visuomeninių santykių reglamentavimą:**

- a) šalia želdynų ir želdinių būklės ekspertizės atliekamos želdinių ekspertų (Želdynų įstatymo 23-24 straipsniai), numatomas arboristo atliekamas vertinamas (Potvarkio 4 punktas).
- b) šalia STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas. Projekto ekspertizė“ (toliau – **STR 1.04.04:2017**)³ VIII skyriuje reglamentuojamos visuomenės informavimo tvarkos, Potvarkio III ir IV skyriuose detalizuojama nauja papildoma viešinimo procedūra;
- c) šalia Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 13 straipsnio ir Aplinkos ministro patvirtintų Želdinių atkuriamosios vertės įkainių⁴ reguliuojamų želdinių atkuriamosios vertės dydžių, kompensacijų ir atvejų kada kompensacija turi būti mokama, Potvarkio 16.7 papunkčiu kompensacijos dydis susiejamas su neaiškiu ir neapibrėžtu reikalavimu pasiekti susitarimą su visuomene.

Svarbu pažymėti, kad teisinis pagrindas, kuriuo remdamasis Vilniaus miesto savivaldybės meras priėmė Potvarkį lieka neaiškus, nes nė viena iš visų Potvarkio preambulėje išvardintų teisės aktų normų savivaldybės merui nesuteikia papildomų išimtinių teisių priimti Potvarkiu reglamentuojamą tvarką. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 2 dalyje nustatytas baigtinis mero įgaliojimų sąrašas ir savivaldybės merui nėra suteikiami įgaliojimai ir (ar) teisė savarankiškai nustatyti naujas papildomas statinio **projekto rengimo, derinimo ir (ar) viešinimo procedūras ar jas plečiamai detalizuoti**, t. y. sukurti naują, atskiros statinio projekto dalies (nagrinėjamu atveju - sklypo sutvarkymo dalies) ar teritorijų planavimo dokumento rengimo ir (ar) viešinimo, procedūrą. Tokie mero įgaliojimai nenumatyti ir Želdynų bei kituose įstatymuose, statybos techniniuose reglamentuose ar Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse⁵. Priešingai, vadovaujantis Želdynų įstatymo 19 ir 20 straipsniais, Statybos įstatymo 2 straipsnio 45 dalimi ir STR 1.04.04:2017 60 punktu, visuomenei informuoti ir išreikšti projektuojamo statinio architektūros ir kitų pagrindinių sprendinių (įskaitant sklypo

¹ Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijos patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“

² Vilniaus senamiesčio tvarkybos rekomendacijos patvirtintos Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2012 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. 1-652 „Dėl Vilniaus senamiesčio tvarkybos rekomendacijų patvirtinimo“

³ Statybos techninis reglamentas Statinio projektavimas, projekto ekspertizė patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“

⁴ Želdinių atkuriamosios vertės įkainiai patvirtinti 2008-06-26 Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-343 „Dėl Želdinių atkuriamosios vertės įkainių patvirtinimo“

⁵ Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. D1-8 „Dėl Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“

sutvarkymo dalies) idėją yra numatyti projektiniai pasiūlymai ir šių pasiūlymų viešinimo – visuomenės informavimo - procedūra.

Atkreipiame dėmesį, kad Potvarkiu kuriamas precedentas kiekvienos savivaldybės merui – vienasmeniam valdymo organui - nustatyti įvairias papildomas jo (jos) požiūriu reikalingas atlikti procedūras, t. y. Lietuvoje gali būti sukurta 60 skirtingų papildomų statinių projekto rengimo ir tikrinimo tvarkų bei procedūrų, kas akivaizdžiai pažeidžia Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintus teisėkūros aiškumo, sistemiškumo ir efektyvumo principus.

2. Potvarkiu sukuriama nauja privaloma tvarka, o ne rekomendacijos

Nors oficialiai deklaruojama, kad Potvarkis yra neprivalomo taikymo dokumentas - rekomendacijos, tačiau savivaldybės meras ar jo įgaliotas vyriausiasis architektas turi neribotą teisę šias „rekomendacijas“ kiekvieno konkretaus projekto atveju paversti privalomomis įrašydamas reikalavimą atlikti šias procedūras specialiuosiuose architektūriniuose reikalavimuose⁶. Negana to, specialiųjų architektūros reikalavimų išdavimas nurodytas ir kaip vienas iš Potvarkio priėmimo pagrindų – Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 20 punktas. Vadinas, neatlikus rekomendacijose numatytų procedūrų gali būti neišduodamas statybą leidžiantis dokumentas ar atsakoma išduoti leidimą kirsti ar intensyviai genėti želdinius (Statybos įstatymo 27¹ straipsnio 1 dalies 10 punktas; Želdynų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 10 punktas). Aplinkybę, kad Potvarkiu yra pažeidžiamas nepiktnaudžiavimo valdžia principas ir siekiama suformuluoti naujas privalomas procedūras patvirtina ir atskiri imperatyviai suformuluoti Potvarkio punktai:

- a) „Rekomendacijos **taikomos visiems projektams**, kuriuose planuojamas medžių šalinimas“ (Potvarkio 1 punktas);
- b) „Arboristinis vertinimas **privalo būti atliekamas pagal Arboristinio vertinimo metodiką ir tvarką** (Potvarkio II skyriaus lentelės reikalavimai);
- c) „Rekomendacijos visuomenės informavimui, kai projekte numatomas medžių šalinimas, **netaikomos**, statytojui įgyvendinant visuomenės informavimą apie numatomą statinių (jų dalių) projektavimą ir visuomenės dalyvavimą svarstant statinių (jų dalių) projektinius pasiūlymus **tik tais atvejais**, kai jos buvo įvykdytos įgyvendinant visuomenės informavimą rengiant teritorijos detalų planą ir nuo detaliojo plano patvirtinimo datos nėra praėję daugiau nei 12 mėnesių.“ (Potvarkio 11 punktas);
- d) „Tais atvejais, kai želdinius planuojama šalinti, nes jie trukdo planuojamam užstatymui, tačiau projektiniams pasiūlymams buvo pritarta ir (arba) statybą leidžiantis dokumentas buvo išduotas iki Rekomendacijų įsigaliojimo, **VMSA gali nustatyti poreikį papildomai informuoti visuomenę, jeigu želdiniai priklauso miesto centro teritorijai, kaip ji apibrėžta Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrajame plane ir (ar) turi išskirtinę vertę vietos bendruomenei ir bendruomenės atstovai yra išreiškę pageidavimą papildomam susirinkimui.**“ (Potvarkio 12 punktas).

3. Potvarkiu pažeidžiamas bendrasis teisės aktų negaliojimo atgal (lex retro non agit) principas

Aukščiau cituojamu Potvarkio 12 punktu ir 2 punktu nustatoma savivaldybės administracijos teisė Potvarkio reikalavimus taikyti santykiams susiklosčiusiems iki Potvarkio priėmimo, t. y. pažeidžiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą teisės aktų negaliojimo į praeitį (*lex retro non agit*) principą, vadovaujantis, kuriuo galioja tik paskelbti įstatymai, **Ši nuostata aiškintina, kaip apimanti ne tik įstatymo galia turinčius, bet ir kitus**

⁶ Specialiųjų reikalavimų, specialiųjų architektūros reikalavimų, specialiųjų saugomos teritorijos tvarkymo ir apsaugos reikalavimų struktūros ir išdavimo tvarkos aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. D1-22 „Dėl Specialiųjų reikalavimų, specialiųjų architektūros reikalavimų, specialiųjų saugomos teritorijos tvarkymo ir apsaugos reikalavimų struktūros ir išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2 priedas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9cd6e9b0d66511e69c5d8175b5879c31/asr>

teisės aktus (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. spalio 29 d. nutarimas). *Lex retro non agit* principas reiškia, kad teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų grįžtamoji galia neleidžiama, nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*). Negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris įsiterptų į jau pasibaigusius teisinius santykius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimas). Pabrėžiame, kad teisės aktų negaliojimo atgal principas įtvirtintas ir Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 24 straipsnio 24 dalyje: **„statinio projektai turi atitikti Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, normatyvinių statybos techninių dokumentų reikalavimus, kurie galiojo tą dieną, kai buvo išduoti specialieji reikalavimai <...> kai specialieji reikalavimai nebuvo išduoti statinio projektai turi atitikti Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, normatyvinių statybos techninių dokumentų reikalavimus, kurie galiojo prašymo gauti statybą leidžiantį dokumentą, kuris buvo priimtas, pateikimo dieną.“**

Akivaizdu, kad Potvarkio 12 punktu sukuriamos sąlygos Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sprendimu pažeisti Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalies ir Statybos įstatymo 24 straipsnio 24 dalies reikalavimus ir Potvarkyje numatytus reikalavimus taikyti santykiams susiformavusiems iki Potvarkio priėmimo.

Atkreipiame dėmesį, kad Potvarkis taip pat išsiskiria aiškumo stoka ir gausiai vartojamais subjektyviais vertinamojo pobūdžio reikalavimais („*grafiškai patraukli*“; „*organizuoti gyvai*“; „*aiški, lengvai suprantama apibendrinimą*“; „*valdyti susirinkimo dalyvių lūkesčius dėl galimų pakeitimų apimties*“), kurių tinkamas ar netinkamas įgyvendinimas susietas su subjektyviu vertinimu ir bus nuolatinis ginčų tarp projektuotojų, savivaldybės ir visuomenės objektas.

Vadovaudamiesi aukščiau išdėstytais argumentais, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsniu, Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 27 straipsnio 2 dalimi bei Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsniu,

p r a š o m e:

pripažinti 2024-02-12 Vilniaus miesto savivaldybės mero potvarkį Nr. 955-208/24 „*Dėl papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijų tvirtinimo*“ neteisėtu ir priimtu viršijant Vietos savivaldos įstatymu suteiktus įgaliojimus bei įpareigoti merą šį potvarkį atšaukti.

Neturime informacijos, kad skundas tuo pačiu klausimu būtų nagrinėjamas ir (ar) išnagrinėtas teisme ar kitoje ikiteisminio nagrinėjimo institucijoje.

PRIDEDAMA:

2024-02-12 Vilniaus miesto savivaldybės mero potvarkis Nr. 955-208/24 „*Dėl papildomų medžių apsaugos priemonių taikymo rekomendacijų tvirtinimo*“, 9 lapai

Lietuvos architektų rūmų pirmininkas

Algimantas Pliučas